

evergreen

10 LET PO KLÍČOVÉ
BLOKÁDĚ

VÝZVA PRO OBCE
I FIRMY

NÁKUPY BEZ
ODPADU

MAGAZÍN HNUTÍ DUHA, ZIMA 2021

**Hnutí
DUHA**

ZACHRÁNĚNÁ ŠUMAVA

Zajímá vás život rysů a vlků na Šumavě a v Pošumaví?
Chtěli byste se aktivně podílet na jejich ochraně
a monitoringu?

Pak právě pro vás je úvodní

Seminář pro nové dobrovolníky Vlčích a Rysích hlídek

3. – 5. prosince 2021 Michlova Huť

Přihlášky a další informace:

www.selmy.cz

e-mail: rysi.hlidky@hnutiduha.cz

tel.: 775 734 434

Kontakt:

Hnutí DUHA Olomouc

Dolní nám. 38

779 00 Olomouc

 [Ochrana.velkych.selem](https://www.facebook.com/Ochrana.velkych.selem)

 [ochrana_velkych_selem](https://www.instagram.com/ochrana_velkych_selem)

Akce finančně podpořili: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Nadace Euronatur a individuální dárci Hnutí DUHA

EURONATUR

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

napjaté předvolební období je u konce a už je rozhodnuto, kdo v příštích čtyřech letech bude zastupovat naše zájmy v Poslanecké sněmovně. Budou ale dobře zastoupeny také zájmy přírody a ochrany klimatu?

Řada politických stran má ve svých programech i díky našemu přesvědčování a expertním podkladům ambiciózní plány pro ochranu půdy, obnovu lesů nebo proměnu energetiky. V předvolebních slibech najdeme tak zásadní změny, jako je vyčlenění 10 % zemědělské půdy na krajinné prvky, které by zabránily erozi, rozčlenily ohromné lány a vrátily do nich zvířata. Nebo třeba závazek, že ekologické zemědělství rozšíříme na 25 % zemědělské plochy do roku 2030. Pod čísly si člověk jen těžko představí, o jak ambiciózní sliby se jedná – sektor ekologického zemědělství by v takovém případě musel růst čtyřikrát rychleji než v současné době! A to už by byla skutečně pořádná změna. Všechny předvolební sliby si můžete připomenout v naší analýze na stránce www.volby.hnutiduha.cz. Aby sliby nezůstaly jenom na papíře, bude náš úkol pro příští čtyři roky.

Nelze ale spoléhat pouze na změnu odshora a skrze politiky a političky. V Hnutí DUHA jsme přesvědčeni, že zájem a tlak lidí na změnu musí jít ruku v ruce s konkrétní praktickou prací. Proto jsme i letošní léto přivezli do lesů a do krajiny po celé České republice 109 dobrovolníků. V rámci osmi týdenních turnusů jsme společně přispěli k obnově lesů po kůrovcové kalamitě a obnovovali jsme také rašeliniště a orchidejové louky.

Tlak lidí na změnu je vidět v celé Evropě. V září přesáhl počet podpisů pod výzvou Zachraňme včely a farmáře jeden milion, a podnětem se tak budou zabývat evropské instituce. Výzva požaduje razantní snížení množství používaných pesticidů, které hubí životně důležité opylovače a současně v podobě tzv. koktejlů představují plíživé riziko pro lidské zdraví.

Děkujeme, že spolu s námi držíte politiky při jejich slibech a že společně tvoříme podmínky pro tolik potřebnou změnu.

Srdečně

Anna Kárníková *Anna Kárníková*

Obsah:	4	AKTUALITY, NOVINKY, UDÁLOSTI Co by vám nemělo uniknout.	14	TOHLE ŽERU Cesta ke zdravému jídlu.
	6	PO DESETI LETECH OD BLOKÁDY Klíčový okamžik pro Šumavu.	16	BAVÍ MĚ BOŘIT PŘEDSUDEKY Rozhovor s Milanem Trachtou.
	11	STRASTIPLNÁ CESTA ŠUMAVY Co znamená Šumava pro Hnutí Duha a naopak.	19	JAK NAKUPOVAT BEZ ODPADU Proč navštívit obchod, odkud si obal neodnesete.
	12	FIRMY I OBCE MOHOU UŠETŘIT Jak pomoci s řešením klimatické krize.	20	CO ODHALIL ODPAD O VESELÍČKU? Jak jsme se přehrabovali v kontejneru.

JAK ŘEŠIT ROSTOUCÍ CENY ENERGIÍ?

Jen málokdo si nepovšiml, že ceny elektřiny stoupají vzhůru. Na cenu působí řada faktorů, a nelze tak zvyšování cen přisuzovat pouze jednomu. Tím nejdůležitějším je určitě oživení ekonomiky po pandemii koronaviru. Zejména v Asii roste poptávka po ropě a plynu. Trhy, na nichž se tyto komodity obchodují, jsou globální, a proto ekonomické dopady působí i na české prostředí. Cena elektřiny se zvyšuje i v zemích, jež jsou méně závislé na fosilních palivech, například ve Francii, která má vysoký podíl jaderné energie.

Hlavním faktorem je aktuálně růst ceny zemního plynu. Naopak vliv růstu ceny emisní povolenky je nyní velmi malý. Ale je jasné, že emisní povolenky a klimatická politika budou ceny energií z fosilních paliv do budoucna zvyšovat.

Ukazuje se, že ignorovat transformaci naší energetiky byl velmi nezodpovědný postoj vlád v posledních letech. Nyní je třeba jednat rychle. Lidem musí stát pomoci s rostoucími náklady. Nutná je okamžitá pomoc těm nejzranitelnějším, ale zároveň je potřeba strategický přístup. Nová vláda musí vytvořit prostředí pro rychlejší odklon od fosilních paliv, využít desítky miliard z Evropské unie na transformaci energetiky a podporovat výrobu energie z obnovitelných zdrojů – zkrátka krok po kroku snižovat naši závislost na dražších a dražších fosilních palivech.

MILION LIDÍ PROTI PESTICIDŮM

Evropskou občanskou iniciativu Save bees and farmers (Zachraňme včely a farmáře) podpořilo přes 1 150 000 Evropanů. Téměř 9 000 z nich se podepsalo pod českou verzi výzvy iniciovanou Hnutím DUHA. Díky dosažení milionu podpisů bude muset Evropská komise na iniciativu reagovat konkrétními kroky. Mezitím nová studie zjistila, že pesticidy se nacházejí i v ložnicích napříč evropským venkovem. Konkrétně ve vzorku z Česka jich bylo jedenáct.

Iniciativa, podporovaná více než dvěma stovkami organizací, je teprve sedmou v historii, které se podařilo milion podpisů sesbírat. K jejím hlavním cílům patří postupně do roku 2035 zcela omezit používání syntetických pesticidů, obnovit biodiverzitu v zemědělských oblastech a podpořit zemědělce v přechodu k ekologickým postupům. Evropská občanská iniciativa je oficiální demokratický nástroj, skrze který se mohou evropští občané podílet na utváření politiky Evropské unie. Kromě milionu podpisů je potřeba přesáhnout určitý práh podpisů alespoň v sedmi zemích. Tuto hranici současná iniciativa splnila hned v jedenácti evropských státech.

Studie Pesticides in our bedrooms, zpracovaná autory iniciativy a nezávislou laboratoří, ukázala, že pesticidy v intenzivně obdělávaných zemědělských oblastech nezůstávají pouze na polích či v jejich blízkém okolí, ale dostávají se i do lidských obydlí skrze tzv. drift – přenos způsobený například aplikací postřiků při nevhodných větrných podmínkách. Analýza prachu z 21 ložnic v jednotlivých státech zkoumala 30 pesticidů ze 450 schválených. Nalezla jich průměrně 8 včetně možných karcinogenních nebo hormonálně aktivních látek. Nejvyšší počet 22 pesticidů odhalila analýza v Belgii.

Ačkoli se látky nacházely v nízkých koncentracích a v zákonných normách, autoři upozorňují, že o společném vlivu více pesticidů – tzv. koktejlů – na lidské zdraví či životní prostředí se toho stále mnoho neví.

Evropská komise se v rámci Zelené dohody pro Evropu zavázala ke snížení používání pesticidů a jejich rizik o 50 % do roku 2030. Zásadní vliv na naplnění cíle však budou mít nové zemědělské dotace ze Společné zemědělské politiky, které pro Česko nyní Ministerstvo zemědělství připravuje. Evropská komise doporučila České republice zaměřit se na snižování rizikových pesticidů a na střídání plodin. Hnutí DUHA a Česká společnost ornitologická k proměně zemědělských dotací připravily výzvu Za zdravou a pestrou krajinu na webu tohlezeru.hnutiduha.cz.

SVĚTOVÝ DEN ŠTĚDROSTI A DOBRÝCH SKUTKŮ JE ZA DVEŘMI

Protipól k nákupnímu šílenství na Black Friday – to je projekt Giving Tuesday, den, který připadá na první úterý po Dni díkůvzdání. Letos vychází na úterý 30. listopadu. Koná se po celém světě od roku 2012, v České republice pak od roku 2016 pod hlavičkou Asociace společenské odpovědnosti. Miliony lidí se v tento den spojí, aby podpořili aktivity a organizace, kterým věří.

Giving Tuesday nám připomíná, že můžeme projevit náklonnost a štědrost. Zapojit se mohou jednotlivci, rodiny, malé i velké firmy. Zkrátka kdokoli, kdo má dobré srdce a chce měnit svět kolem sebe k lepšímu.

Tak nezapomeňte a poznamenejte si letošní 30. listopad do svých kalendářů. Budeme rádi, když si se svým darem vzpomenete i na nás: www.darce.hnutiduha.cz.

POTVRZENÍ O DARU VÁM UŠIJEME NA MÍRU

Abychom vám poděkovali za podporu pro naši organizaci, posíláme všem dárkyním a dárcům automaticky potvrzení o daru. Pro správné odbavení potřebujeme mít kompletní údaje, které na potvrzení uvádíme.

U fyzických osob potřebujeme znát jméno, příjmení a adresu trvalého bydliště darce. Pokud přispíváte jako firma nebo podnikatel, je potřeba uvést sídlo a IČO. Rádi bychom vás proto požádali o kontrolu a aktualizaci údajů, abychom vám potvrzení poslali přesně v té formě, v jaké ho potřebujete. Zejména pokud chcete dostat potvrzení poštou, prosíme, abyste při kontrole údajů tuto informaci vyplnili. Jinak vám dorazí pouze mailem.

A jak na to? Stačí kliknout na internetovou stránku <https://osobniudaje.hnutiduha.cz> a upravit vše potřebné. Máte-li jakékoli další dotazy, napište nám na adresu pratele@hnutiduha.cz. Rádi poradíme.

PŘES STO DOBROVOLNÍKŮ OBNOVOVALO LESY A CHRÁNILO KRAJINU

V rámci celoroční dobrovolnické akce Týdny pro krajinu, kterou každým rokem pořádá Hnutí DUHA, bylo pro zájemce připraveno osm turnusů napříč celou Českou republikou. Letos se zapojilo celkem 109 dobrovolníků a dobrovolnic. Počet hodin odpracovaných pro dobro přírody v rámci všech uplynulých 24 ročníků této akce tak dosáhl hranice 85 000.

Stejně jako v loňských letech se práce, které se dobrovolníci a dobrovolnice věnovali, odvíjela především od potřeb konkrétního území. Například v jihočeských Kaleticích pomáhali přeměňovat smrkovou monokulturu na odolný a rozmanitý les, v revíru Artmanov přispívali k obnově lesa v kalamitní oblasti a u Vrbna pod Pradědem chránili mladé stromky proti okusu. Na Šumavě zase přispěli k obnově rašelinišť, v Bílých Karpatech pracovali na orchidejových loukách a na Osoblažsku pomohli při obnově kostela. Na letošních Týdnech pro krajinu se opět podařilo pokračovat ve spolupráci se zástupci státního podniku Lesy ČR, Správy CHKO Jeseníky či NP Šumava tak, aby byla dobrovolnická práce co nejefektivnější. Kromě aktivního přispění ke zlepšení stavu české krajiny dostali všichni zúčastnění také možnost prohloubit své znalosti v této oblasti, ať už při praktické činnosti, nebo v rámci doprovodného vzdělávacího programu, který zahrnoval přednášky odborníků a odbornic na vybraná témata z ochrany přírody i exkurze za poznáním cenných míst a přírodních prvků každé z vybraných lokalit.

Týdny pro krajinu jsou dnes pro stovky lidí synonymem pobytu v přírodě, aktivního odpočinku a pomoci divočině, lesu a krajině. S jejich pořádáním začalo Hnutí DUHA už v roce 1998 a při přípravě prvního ročníku se inspirovalo ve Švýcarsku, kde se podobné pracovní-vzdělávací pobyty v terénu pořádají už desítky let.

Magazín Hnutí DUHA,
XXIV. ročník,
číslo 3/2021.

Vydává:
Hnutí DUHA, Údolní 33,
602 00 Brno, telefon:
545 214 431, e-mail: pratele@hnutiduha.cz,
www.hnutiduha.cz.

Šéfredaktorka: Jana Vondrová.

Redakce: Martina Hlavatá, Ester Dobiášová,
Michael Kleinert, Jaromír Bláha, Eliška Foltýnová,
Ester Dobiášová, Jakub Zvebil,
Romana Kaclíková, Ivo Kropáček.
Korektura: Lucie Krejčí.
Sazba a grafika:
Markéta Jedličková.

Foto: Ester Dobiášová,
Markéta Jedličková,
Jana Vondrová, 123rf,
Ivo Kropáček, Nosáček,
archiv Milana Trachty,
Kristýna Dvořáková

Podávání novinových
zásilek povolila Česká
pošta, s. p., OSP
Brno, č.j. P/23623/93
ze dne 25. 10. 1993.
Registrováno u MK ČR
E 12145.

Tištěno na recyklovaném
papíře.

Hnutí DUHA prosazuje
zdravé prostředí pro život,
pestrou přírodu a chytrou
ekonomiku. Dokážeme
rozhýbat politiky a úřady,
jednáme s firmami a po-
máháme domácnostem.
Našich výsledků bychom
nedosáhli bez podpory
tisíců lidí, jako jste Vy.

PO 10 LETECH OD KLÍČOVÉ BLOKÁDY ROSTE NA ŠUMAVĚ ZDRAVÝ LES

PŘED DESETI LETY, V POLOVINĚ ČERVENCE 2011, ZAČALA NENÁSILNÁ OBČANSKÁ BLOKÁDA, PŘI NÍŽ PO NĚKOLIK NÁSLEDUJÍCÍCH TÝDNŮ NĚKOLIK STOVEK DOBROVOLNÍKŮ A OCHRÁNCŮ PŘÍRODY Z CELÉ REPUBLIKY ÚSPĚŠNĚ ZABRÁNILO VYKÁCENÍ CENNÉ LOKALITY V OKOLÍ PTAČÍHO POTOKA, NĚKDY TAKÉ NAZÝVANÉ NA ZTRACENÉM. NACHÁZÍME SE V OBLASTI MODRAVSKÝCH SLATÍ V NÁRODNÍM PARKU ŠUMAVA. DNES JE TOTO MÍSTO SOUČÁSTÍ JÁDROVÝCH PŘÍRODNÍCH ZÓN PONECHANÝCH SAMOVOLNĚMU VÝVOJI. OBLAST SE STALA VÝZNAMNÝM MÍSTEM, KDE MIMO JINÉ ŽIJE A HNÍZDÍ KRITICKY OHROŽENÝ TETŘEV HLUŠEC.

Bývalý politik Jan Stráský, který byl tehdejším ministrem životního prostředí Tomášem Chalupou čerstvě jmenován do funkce ředitele Správy NP Šumava, dal pokyn k zahájení plošné těžby v místech, která byla již několik let správou parku zařazena do širší oblasti ponechané samovolnému vývoji. Těžba navíc neměla potřebné zákonné výjimky z ochrany vzácných živočišných druhů, ze zákazu poškozovat ekosystémy ani ze zákazu poškozovat evropsky chráněnou lokalitu. Hnutí DUHA podalo podnět České inspekci životního prostředí a Policii České republiky. Jelikož tyto příslušné orgány kácení nezastavily, zahájili ekologičtí aktivisté a další občané nenásilnou blokádu.

Blokáda pokračovala navzdory nasazení speciální policejní zásahové jednotky, která blokádníky odváděla či odnášela z místa těžby a povolávala je k výslechům. Účastníci blokády bránili kácení na 280 hektarech cenných horských a podmáčených, místy i rašelinných smrčín. 32 hektarů se těžářům, objednaným tehdejším vedením správy parku, podařilo pod „ochranou“ policie vykácet. Blokádu doplňovaly i demonstrace před Ministerstvem životního prostředí v Praze.

Celá blokáda trvala do poloviny srpna, kdy nechal ministr Tomáš Chalupa kácení na Ptačím potoce zastavit. Díky blokáde na Ptačím potoce bylo kácení zastaveno i na několika dalších, obdobně cenných lokalitách, k jakým patří například kaňon Křemelné nebo Jezerní hřbet. Česká inspekce životního prostředí udělila později Správě NP Šumava za nezákonné kácení vysokou pokutu.

Hledání řešení vhodného pro přírodu

I díky tehdejší úspěšné blokáde, která zabránila nezákonnému postupu, je dnes – po deseti letech – oblast Ptačího potoka součástí jádrové přírodní zóny národního parku, která je ze zákona ponechána samovolnému vývoji a přírodním procesům.

Aktuální data z monitoringu početnosti mladých stromů ukazují, že les se v lokalitě Ptačího potoka velmi úspěšně samovolně obnovuje. Početnost zmlazení, dle zjištění na tamějších výzkumných plochách, činí průměrně 6 120 mladých stromů na hektar. Oblast se stala významným místem, kde žije a hnízdí i kriticky ohrožený tetřev hlušec.

Díky občanské blokáde a dalším občanským protestům tehdejší vedení Správy NP Šumava v následujících letech v tak masivním kácení v oblastech již dříve ponechaných samovolnému vývoji nepokračovalo. Krajští politici z Jihočeského a Plzeňského kraje, místní senátoři i ministr Tomáš Chalupa však iniciovali návrh kontroverzního nového zákona o národním parku Šumava, který by ochranu přírody a krajiny v tomto území prakticky zrušil. Tento návrh nakonec nebyl schválen.

Neustálé prudké spory o směřování této oblasti zviditelněné mimo jiné blokádou vedly později nového ministra životního prostředí Richarda Brabce k předložení novely zákona o ochraně přírody, která upřesnila pravidla péče o české národní parky. Novela byla schválena v roce 2017 a poprvé jasně zakotvila, že dlouhodobým cílem národních parků je ochrana samovolného vývoje přírody na nadpoloviční většině území každého z nich. K tomuto cíli v současnosti směřuje i správa parku.

V roce 2020 začala platit nová zonace národního parku Šumava, která vymezila území divoké přírody, tedy zónu přírodní, na 27,7 % parku, včetně oblasti Ptačího potoka. Na dalších 24,6 % pak vymezila zónu přírodě blízkou, která by měla být do zóny přírodní převedena okolo roku 2035. Zóna přírodní by poté přesahovala polovinu území národního parku. Podrobně se o všech těchto událostech můžete dočíst v následujícím článku Jaromíra Bláhy.

STRASTIPLNÁ CESTA ŠUMAVY

ANEB CO VŠECHNO ZNAMENÁ ŠUMAVA PRO Hnutí DUHA

Téma ochrany lesů je spojeno s naší organizací téměř od jejího začátku. Proč jsme se mu začali věnovat a jak jsme se od lesů dostali k tématu divočiny a k blokadě na Ptačím potoce? Přečtěte si mé vzpomínky na dalších řádcích.

Málokdo ví, že program na ochranu lesů v Hnutí DUHA vznikl právě na Šumavě. Dlouho to klíčilo a pak jsme si řekli, že se sejdeme o víkendu a domluvíme, jak bude program vypadat a jak bude fungovat. Bylo to v roce 1994. Sjeli jsme se na chalupě v šumavských lesích, bez vody, elektřiny a samozřejmě bez mobilů – ty tehdy ještě nebyly. Přijelo několik lidí, které téma ochrany našich lesů zajímalo – z brněnského centra mimo jiné tehdejší šéf Hnutí DUHA Jakub Patočka, také lidé z olomoucké a pražské místní skupiny a pár Šumaváků. Pamatuji si, že hovory u ohně se táhly dlouho do noci.

Domluvili jsme se, že nový program bude sledovat dvě linie – jednak bude prosazovat šetrnější hospodaření v hospodářských lesích, a jednak ochranu a rozšiřování divoké přírody zejména v chráněných územích. Kde jinde by měla být divočina chráněná na prvním místě než právě v národních parcích? A protože šumavským národním parkem zmítaly již tehdy, krátce po jeho založení, diskuze o tom, zda zasahovat, či nezasahovat proti

kůrovci, řekli jsme si, že to je ten správný precedent: když se nám podaří prosadit myšlenku ochrany divočiny i proti dogmatu zásahů vůči kůrovci na Šumavě, tak už všechno ostatní, i v jiných národních parcích, bude hračka. Ani ve snu nás tehdy nenapadlo, jak to bude těžké a že to potrvá skoro 25 let. Tak vznikl v Hnutí DUHA nejen program Lesy, ale také místní skupina Hnutí DUHA Šumava, která od počátku spolupracovala s dalšími místními ochranáři a také s vědci, například s již zesnulým doc. Karlem Spitzerem z Entomologického ústavu Akademie věd ČR.

„Blázní, co chtějí chránit kůrovce“

Vývoj na Šumavě tehdy rozhodně k ochraně divočiny nesměřoval. V roce 1995 změnil tehdejší ředitel parku Ivan Žlábek zonaci a první, nejpřísnější chráněnou zónu rozkouskoval na 135 částí. Ty sice měly být ponechány přírodě, takže plocha území bez lesnických zásahů tím vzrostla, ale samotná ochrana přírodních

procesů při takovéto fragmentaci těžko mohla fungovat. Pamatuji, jak jsme se tehdy s Bohuslavem Binkou, který koordinoval místní skupinu Hnutí DUHA České Budějovice, vydali za ředitelem Žlábkem na jednání podpořit kluky ze šumavské skupiny. Ředitel Žlábek nás ubezpečil, že fragmentace první zóny je jen dočasná, v horizontu deseti let měla být podle jejich plánu rozšířena o část druhé zóny, tzv. zónu IIa, ve které plánovali jen dočasné lesnické zásahy převážně k úpravě druhové skladby či věkové struktury lesa. Byl přesvědčen, že s lesnickými zásahy to bude rychlejší, než by to udělala příroda. Rozhodně odmítal, že by v zónách IIa měla probíhat nějaká velká těžba dřeva.

Skutečnost byla následně úplně jiná. Jakmile se v roce 1995 začala rozbíhat další gradace kůrovce, zůstaly před těžbou uchráněny pouze rozkouskované první zóny. Ty byly často kolem dokola doslova oholené a ze zón IIa, místo úpravy věkové struktury, zbyly pláňe pařežů. Marně místní skupina Hnutí DUHA

Šumava upozorňovala, že plošné holiny ve vysokohorských polohách v pásmu přirozených horských smrčín ničí půdu, oddalují obnovu přírodních lesů o sto let a pro lesy samotné jsou horší než kůrovce. Kolikrát jsme tehdy od lidí na naši adresu slyšeli „to jsou ti blázni, co chtějí chránit kůrovce“.

Když národní park přestává být národním parkem

Hnutí DUHA Šumava ve správních řízeních usilovalo o omezení plošné těžby v nejvyšších polohách národního parku a podalo mnoho podnětů na Českou inspekci životního prostředí (ČIŽP). Ta sice správu parku pokutovala zejména za nevratné poškození půdního povrchu těžkými stroji a erozi půdy, ale těžbu nezastavila. Ministerstvo životního prostředí špatná rozhodnutí správy parku krylo. Ani soudně jsme se zastavení plošné těžby v národním parku nedomohli – soudy tehdy posuzovaly pouze to, zda nás úřady nezkrátily na našem právu vyjádřit se, ale věcněprávní správnost vlastního rozhodnutí správy parku neřešily. V tom se právní názor Ústavního soudu a následně i judikatura změnily až později.

V roce 1999 se rozhodla správa parku s posvěcením tehdejšího ministra životního prostředí Miloše Kužvarta začít kácet i v nejcennějších prvních zónách, tedy i ve zbytcích pralesů. To vyvolalo protesty vědců, ale ministr je ignoroval. Národní park de facto přestal být národním parkem. Tehdy jsme na základě výzvy vědců k občanské neposlušnosti svolali první šumavskou blokádu, která zachránila před vykácením známý Trojmezenský prales nad Plešným jezerem. Blokáda byla milníkem v historii národního parku. Po jejím skončení se veřejná diskuze obrátila od boje s kůrovcem k otázce smyslu národního parku. Ministerstvo začalo s námi i vědci vyjednávat a výsledkem bylo pozvání mise expertů Světové komise pro chráněná území (WCPA) Mezinárodní unie ochrany přírody (IUCN), již je Česká republika členem. O tři roky později dala jasná doporučení: má-li

si Šumava udržet status mezinárodně uznávaného národního parku, musí dojít ke zvětšení a scelení prvních zón a je třeba ukončit v nich hospodářské zásahy včetně těžby kůrovcových stromů.

Ačkoli tehdejší ministr životního prostředí Libor Ambrozek veřejně slíbil doporučení IUCN realizovat, ředitel parku Ivan Žlábek to odmítl a dal pokyn pokračovat v kácení i ve většině prvních zón. Tehdy jsme znovu veřejně deklarovali, že když bude hrozit poškození některé cenné části národního parku, pokusíme se tomu zabránit nenásilnou blokádou. Ale doufali jsme, že to nebude nutné. Kůrovce bylo v roce 2003 na Šumavě málo a věřili jsme, že se během roku přeče jen podaří dosáhnout obrátu a plnění doporučení IUCN.

Šumavská blokáda podruhé

Jenže v polovině srpna správa parku označila k pokácení více než tisíc stromů v první zóně Pramenů Vltavy a začala je

kácet. Ve skutečnosti jsme nebyli na takovou situaci vůbec připraveni. Přesto jsme hned druhý den v asi patnácti lidech kácení zastavili a vyhlásili druhou šumavskou blokádu. Ta nakonec (naštěstí) trvala jen jeden den. Ministr odvolal z dovolené svého náměstka, ten jmenoval komisi zástupců vědeckých pracovišť a nařídil řediteli parku zastavit kácení do doby, než se komise k postupu v lokalitě u Pramenů Vltavy vyjádří. Přesto jsme ale museli u Pramenů Vltavy vydržet, protože nebylo jisté, zda ředitel parku ministerstvo poslechne. Skutečně se občas objevili dřevorubci a zkoušeli, jestli tam jsme. Většina zástupců vědeckých institucí v komisi nakonec doporučila na Pramenech Vltavy proti kůrovci nezasahovat. Ministr Ambrozek pak odvolal ředitele parku Ivana Žlábka a jmenoval novým ředitelem přírodovědce Aloise Pavlíčka. Ten postupně zastavoval kácení v prvních zónách a nechal připravit návrh nové zonace, která by zvětšila a scelila první zóny. Ale obce návrh nové zonace odmítly a ministerstvo před volbami její další projednání zastavilo.

Po roce 2003, kdy sucho znovu oslabilo smrky, se opět začala rozjíždět gradace kůrovce. Ve druhých zónách platila stará úřední rozhodnutí vydaná v roce 1998 za ředitele Žlábka, která povolovala aplikaci lesního zákona ve druhých zónách národního parku – lesní zákon nařizuje kácet každý kůrovcem napadený strom. První zóny byly stále malé a roztráštěné, a tak začaly těžbou kůrovce vznikat velké holiny i v cenných horských smrčinách ve vyšších polohách ve druhých zónách.

Roku 2005 už bylo zřejmé, že pokračování těžby v horských smrčinách je postupně úplně zničí, a tak Ministerstvo životního prostředí zahájilo řízení o změně starých rozhodnutí, která to umožňovala. S tím ovšem nesouhlasily obce a hlasitě se proti tomu ozývaly konzervativní skupiny lesníků, kteří chtěli „bojovat“ s kůrovcem doslova za každou cenu. Kvůli tomu se řízení protahovalo tak dlouho, až došlo po volbách ke změně ministra: Libora Ambrozka nahradil Martin Bursík.

A rozhodnutí pak urychlila sama příroda: v lednu 2007 orkán Kyrill rozvrátil dřívější těžbou narušené porosty, kde vznikly obrovské plošné polomy, zatímco v bezzásahových prvních zónách vyvrátil jen malé množství jednotlivých stromů. Když do polomu ve druhé zóně u pramene Vltavy vjel v březnu 2007 harvestor plnící paragrafy lesního zákona, potvrdil ministr Bursík nové rozhodnutí, kterým neudělil souhlas k použití lesního zákona ve většině horských smrčín ve druhých zónách národního parku. Správa parku tak byla zbavena povinnosti zasahovat tam proti kůrovci a harvestor od pramene Vltavy zase odjel. V nižších polohách národního parku ale povinnost „bojovat“ proti kůrovci platila dál. A polomů tam bylo obrovské množství. Kvůli zvládnutí kalamity ministr Bursík vyměnil ředitele parku. Novým ředitelem jmenoval Františka Krejčího, který byl v první polovině devadesátých let, po založení národního parku, náměstkem prvního ředitele.

Lítý boj proti přírodě

Na nevytěžených polomech se dle očekávání namnožil kůrovec. Obce podaly na Bursíkovo rozhodnutí žalobu, ale soudy potvrdily jeho správnost. I díky pokračujícímu vědeckému výzkumu již bylo potvrzené, že lesy se suchými stromy ponechané bez zásahu jsou pro přírodu lepším řešením než vykácené holiny. Přesto po dalších volbách došlo k dramatickému

obratu. Post ministra životního prostředí dostala ODS a usedl na něj nejprve Pavel Drobil, který přiměl k rezignaci ředitele Krejčího. Drobil sice vzápětí po korupční kauze odstoupil, ale jeho následovník Tomáš Chalupa v destruktivních krocích pokračoval. Na doporučení jihočeské ODS jmenoval ředitelem parku Jana Stráského, který nesnášel pohled na suché stromy a proslul výrokem, že příroda je nepřítel, proti kterému se musí bojovat – ideální kvalifikace pro ředitele národního parku v tehdejší pojetí ODS. (Je tomu dnes jinak?) Stráský, který sám problematice ochrany ani lesnictví nerozuměl, se obklopil rádci z řad konzervativních lesníků a za náměstka jmenoval ctižádostivého a všehoschopného biologa Jiřího Mánka, jenž byl tehdy členem jihočeské rady ODS (dnes Trikolóra).

Jedním z prvních rozhodnutí Jana Stráského bylo odmítnutí Diplomu Rady Evropy za kvalitní péči o národní park, uděleného za výsledky jeho předchůdců. Krátce poté rezignovali vědci na členství v Radě NP Šumava. Ředitel Stráský propustil část kvalitních odborníků, kteří ve správě parku pracovali. Nové vedení začalo v národním parku ilegálně aplikovat jedovaté postřiky proti kůrovci. Podali jsme podnět České inspekci životního prostředí, která to našťěstí zastavila. Ředitel Stráský ale vzápětí podal žádost o výjimku k aplikaci chemických postřiků a jemu podřízený vedoucí státní správy

mu ji udělil, a tím to legalizoval. Později za to byl soudem coby obětní beránek odsouzen.

Začalo jít do tuhého. Ředitel Stráský předložil plán redukce území ponechaného divočině. Podařilo se nám zvednout vlnu odporu veřejnosti a lidé psali dopisy ministru Chalupovi. Informovali jsme o hrozícím nebezpečí mezinárodní odborné instituce a řada z nich také vyjádřila své znepokojení dopisem ministru Chalupovi. Ten díky tomu nakonec Stráského plán mírně seškrtal. Přesto v něm zůstala řada cenných lokalit, jako byla Smrčina, kaňon Křemelné, oblast kolem Ptačího potoka, Jezerní hřbet a další.

Puntíkový les

V dubnu 2011 jsme zjistili, že se v bezzásahových územích začínají objevovat tečky na stromech – jasný signál, že správa parku připravuje kácení, aniž by k tomu měla potřebné výjimky ze zákona. Okamžitě jsme o záměru ilegálně kácet informovali média. Fotografie otečkovaných stromů v divočině oblétny republiku, novináři zahrnuli ředitele Stráského dotazy a ten pod tlakem nakonec o vydání výjimek v řádném správním řízení požádal. Zorganizovali jsme dobrovolníky, kteří jako „lesní hlídky“ jezdili sledovat vybraná nejčinnější území, v nichž chtělo vedení parku kácet. Zároveň jsme se začali připravovat na možnost, že je bude opět nutné bránit blokadou. Naše obavy, že ředitel Stráský nebude čekat na výsledek řízení o udělení výjimek, které bez porušení zákonných pravidel těžko mohl získat, se bohužel potvrdily.

Dobrovolníci lesních hlídek nejprve v červnu zachytili kácení v pralesovitých porostech na Smrčině. Stromy padaly mezi hnízda tetřevů s líhnoucími se tetřevími kuřaty, což končilo opuštěním hnízd i kuřat, která se rozprchla a zahynula. Okamžitě jsme spolu s Českou společností ornitologickou podali podnět České inspekci životního prostředí k zastavení kácení, informovali média a na Smrčinu vyjela první skupina lidí připravených další kácení zastavit blokadou. Mezitím

jsme vyjednávali s vedením správy parku, která kácení na Smrčině na několik dní pozastavila. To stačilo k tomu, aby přijeli inspektoři ČIŽP a další kácení zastavili úředním rozhodnutím do doby, než tetřevi vyvedou mladé.

O měsíc později, 13. července 2011, narazil dobrovolník lesních hlídek Petr na kácení u Ptačího potoka. Štěstí tomu chtělo, že sem přišel právě v den, kdy začaly padat k zemi první stromy. Dalších několik tisíc jich tu bylo tečkou označeno k pokácení. Hned následující den jsme odeslali podnět k zastavení kácení České inspekci životního prostředí a k Ptačímu potoku vyrazila první skupina lidí připravená blokovat další kácení. 15. července tak byla u Ptačího potoka zahájena nenásilná blokáda.

Prvním krokem, který první mluvčí blokády – zoolog RNDr. Mojmír Vlašín – udělal, bylo trestní oznámení Policii ČR na nelegální kácení. Policie to zdokumentovala a obrátila se na ředitele parku Stráského. Ten se okamžitě přiznal, že kácení sám nařídil. Takovou situaci policie neuměla řešit a oznámení odložila. ČIŽP se rovněž seznámila se situací, ale pod politickým tlakem ministra tentokrát kácení nezastavila. Vydala šalamounské rozhodnutí, že správa parku zde může kácet, ale nesmí porušit zákon o ochraně přírody. Přitom bylo zřejmé, že pokácení takového množství označených stromů bez vydaných výjimek bude porušením zákona.

Ředitel Stráský požádal Okresní soud v Klatovech o vydání předběžného opatření, kterým zakáže Hnutí DUHA organizovat blokádu. Odůvodnil to údajnými ekonomickými a ekologickými škodami, které prý blokádu způsobujeme. A okresní soud mu vyhověl, aniž by si od nás vyžádal stanovisko. Okolnosti ukazují, že vše bylo domluvené. 25. července ráno začaly k Ptačímu potoku najíždět nejprve kolony vozidel dřevorubců a hned za nimi kolony vozů policejních jednotek. Dřevorubci začali kácet a aktivisté kácení blokovat. Policie na nás vytáhla předběžné opatření, které zakazuje Hnutí DUHA organizovat blokádu – čerstvé rozhodnutí soudu, o kterém jsme v tu chvíli neměli tušení, protože

nám nebylo doručeno. Správa parku o verdiktu tedy věděla minimálně několik dní před jeho vydáním soudem, protože na jeho základě požádala o zásah policii, a to nejen místně příslušné oddělení, ale vyjednala si nasazení speciálních jednotek u krajského policejního ředitele, nechvalně proslulého plukovníka Knížete – ano, téhož, který velel sporným zásahům na CzechTeku v roce 2005.

Policisté začali vytlačovat a vynášet blokádníky a následně nastoupily do akce speciální jednotky, jejichž příslušníci byli v nasazování hmatů a chvatů a dalších bolestivých donucovacích prostředků zběhlí. Blokující odvedli či vynesli na silnici k policejním autům a odvezli k výslechům, čímž uvolnili prostor dřevorubcům, kteří tak mohli kácet.

Hlavně se nevzdávat

Další den jsme v Hnutí DUHA oficiálně obdrželi předběžné opatření soudu, které nám zakazovalo organizovat blokádu. Jakkoli bylo nespravedlivé, rozhodli jsme se ho uposlechnout. Podali jsme proti němu odvolání, ale následně soudy

o jeho oprávněnost trvaly tři roky. Lidé z Hnutí DUHA přestali blokádu organizovat a odjeli. Vedoucí policejního zásahu se domníval, že tím je blokáda ukončena. Zmýlil se. Ostatní lidé, kteří nebyli z Hnutí DUHA, pokračovali dál a Hnutí DUHA jim poskytovalo podporu. A přijížděli další. Do té doby přicházeli účastníci blokády zejména z řad nevládních ekologických organizací a studentů přírodovědeckých fakult. Po masivním nasazení speciálních policejních jednotek však bylo zjevné, že tady nejde o pár tisíc stromů určených k pokácení, ale o mnohem víc. O demonstraci politické moci, která si může dělat, co chce, bez ohledu na zákony na straně jedné, a ochranu základních hodnot na straně druhé.

Na blokádu začali přijíždět lidé z protikorupčních, lidskoprávních a dalších humanitárních organizací, pedagogové a další a další lidé. Každý den brzy ráno obsadili místa určená k vykácení a každý den je speciální policejní jednotka postupně vynesla a odvezla do Kašperských Hor a dalších měst k výslechům. Některým příslušníkům jednotky zvyklým mlátit do agresivních fanoušků na stadionech občas v konfrontaci s pokojnými a nenásilně se chovajícími účastníky blokády povolily nervy a dali průchod brutálnosti, v několika případech došlo i k týrání, jedenkrát dokonce k trvalému poškození zdraví. Ministr Chalupa se ukryl a odjel na tři týdny na dovolenou. Po jeho návratu z dovolené začali lidé každý den demonstrovat i v Praze před Ministerstvem

životního prostředí. Nakonec nechal ministr v polovině srpna kácení u Ptačího potoka zastavit.

Z 280 hektarů cenných horských, podmáčených a místy i rašelinných smrčín v oblasti Ptačího potoka, které blokáda chránila, bylo nezákonně pokáceno pod ochranou policie 32 hektarů. Zbytek zůstal stát. Díky blokádě na Ptačím potoce bylo kácení zastaveno i na několika dalších, obdobně cenných lokalitách (např. kaňon Křemelné, Jezerní hřbet). Díky občanské blokádě a dalším protestům tehdejší vedení Správy NP Šumava v následujících letech v tak masivním kácení v oblastech dříve ponechaných samovolnému vývoji nepokračovalo.

Česká inspekce životního prostředí udělila později Správě NP Šumava za nezákonné kácení, mimo jiné i v oblasti Ptačího potoka, vysokou pokutu, kterou následně soud potvrdil. Krajský soud v Plzni označil postup policie za nezákonné rozpuštění veřejného shromáždění. Nejvyšší správní soud ale jeho rozhodnutí opakovaně zrušil, protože podle názoru NSS nebyla blokáda veřejným shromážděním, a nezákonný postup policie měl být v žalobě napaden jiným způsobem. Případ nyní řeší Evropský soud pro lidská práva ve Štrasburku.

Ústavní soud dal za pravdu dvěma z pěti účastníků blokády, kteří podali stížnost na zásah policie, jež je podrobila nelidskému a ponižujícímu zacházení. Podle Ústavního soudu bylo porušeno jejich právo na účinné vyšetřování a orgány

činné v trestním řízení dostatečně nevyšetřily postup policie vůči nim.

Po tři roky trvajícím soudním řízením o oprávněnost blokády Hnutí DUHA soud vyhrálo a Okresní soud v Klatovech zrušil předběžné opatření, které nám tehdy zakázalo blokádu organizovat. I když podle trestního zákoníku je nelegální těžba v rozsahu více než 1,5 hektaru trestným činem, policie odložila trestní oznámení na pachatele, který nechal nelegálně (potvrzeno ČIŽP i soudem) vykácet 32 hektarů cenného lesa v národním parku.

Krajští politici z Jihočeského a Plzeňského kraje, místní senátoři i ministr Tomáš Chalupa následně iniciovali návrh kontroverzního nového zákona o národním parku Šumava, který by ochranu přírody a krajiny v tomto území prakticky zrušil. Podařilo se nám ale postupně získat hodně poslanců pro naše řešení, které by návrh zákona obrátilo k lepšímu. Nicméně jeho další projednávání zastavil pád vlády.

Lesy si poradí i bez nás

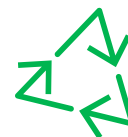
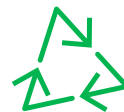
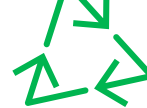
Šumava se stala hlavním politickým a mediálním tématem ochrany životního prostředí. Názor veřejnosti se postupně přikláněl k ochraně divoké přírody. Na její podporu se začaly pořádat koncerty pro šumavskou divočinu, na nichž během několika let hrálo hodně známých i méně známých, ale kvalitních hudebních kapel i jednotlivých muzikantů.

Neustálé prudké spory o směřování NP Šumava, zviditelněné mimo jiné blokádou, vedly dalšího ministra životního prostředí

Richarda Brabce nejen ke jmenování nového ředitele parku Pavla Hubeného, ale také k předložení novely zákona o ochraně přírody, která upřesnila pravidla péče o české národní parky. Senátoři ale schválili protinávrh senátora Větrovského (ANO) vedeného jihočeským senátorem Tomášem Jirsou (ODS), který šel v destrukci národních parků ještě dál než dřívější návrh ministra Chalupy. Kromě omezení prostoru pro divočinu ještě více otevíral národní park developerské zástavbě. Díky masivní kampani Hnutí DUHA s podporou vědců, do níž se zapojily desítky tisíc lidí z celé republiky včetně známých osobností, nakonec poslanci senátorský návrh odmítli a v roce 2017 schválili novelu, která poprvé jasně zakotvila, že dlouhodobým cílem národních parků je ochrana samovolného vývoje přírody na nadpoloviční většině území každého z nich.

K tomuto cíli v současnosti směřuje i Správa NP Šumava. V roce 2020 začala platit nová zonace národního parku, která vymezila území divoké přírody (tzv. zónu přírodní) na 27,7 % parku (včetně oblasti Ptačího potoka). Na dalších 24,6 % pak vymezila zónu přírodě blízkou, která by měla být do zóny přírodní převedena okolo roku 2035. Zóna přírodní by poté přesahovala polovinu území národního parku.

I díky tehdejší úspěšné blokádě je v současnosti – po deseti letech – oblast Ptačího potoka součástí jádrové přírodní zóny NP Šumava, která je ze zákona ponechána samovolnému vývoji a přírodním procesům. Aktuální data z monitoringu početnosti mladých stromů (prováděného pracovníky správy parku) ukazují, že les se v lokalitě Ptačího potoka velmi úspěšně samovolně obnovuje. Početnost zmlazení, dle zjištění na tamějších výzkumných plochách, činí průměrně 6 120 mladých stromů na hektar. Oblast se stala významným místem, kde žije a hnízdí i kriticky ohrožený tetřev hlušec. A když sem na podzim – mimo období jeho hnízdění – zajdete, můžete se kochat krásou divočiny.

VÝZVA PRO OBCE I FIRMY: JAK UŠETŘIT A ZÁROVEŇ POMOCI S ŘEŠENÍM KLIMATICKÉ ZMĚNY?

JAK SE RECYKLUJÍ ODPADY A PROČ SAMOTNÁ RECYKLACE NEVYŘEŠÍ ODPADOVOU KRIZI? PROČ SNIŽOVÁNÍ MNOŽSTVÍ ODPADU ZAČÍNÁ UŽ NÁKUPEM? A ČÍM VŠÍM SE LIŠÍ KOSTKOVÝ CUKR OD TOHO PORCOVANÉHO V SÁČCÍCH? TO JSOU JEN NĚKTERÉ OTÁZKY, NA KTERÉ SPOLU S FIRMAMI A OBCEMI HLEDÁME ODPOVĚDI. NOVÁ LEGISLATIVA TOTIŽ PŘINÁŠÍ VÝZVU, DÍKY NÍŽ MOHOU UŠETŘIT. A MY MÁME ODBORNÍKY, KTEŘÍ POMÁHAJÍ UVÉST TEORII DO PRAXE.

Od 1. ledna letošního roku je účinný nový zákon o odpadech, který požaduje, aby obce zvýšily třídění odpadů. Nová legislativa také zvyšuje skládkovací poplatky, a tím zdražuje skládkování. Díky Hnutí DUHA se do zákona dostala i třídicí sleva. To znamená, že obce, které vyvážejí málo odpadů na skládku, se mohou zdražení zcela vyhnout a ušetřit peníze z obecního rozpočtu. Příležitost ke změně však nemají jen obce, ale i firmy.

Nová legislativa může ulevit obecním rozpočtům

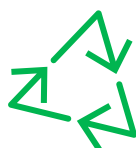
Nový zákon o odpadech výrazně zdražuje skládkování směsných komunálních a objemných odpadů. Průměrná obec si za dražší skládkování připlatí 23 korun na obyvatele v roce 2021. Částka ale každoročně stoupá a v roce 2029 se vyšplhá až na 173 korun na osobu. Pokud nemají obcím výrazně vzrůst náklady, musejí zásadně změnit nakládání s odpady.

Díky naší prosazené legislativě mohou obce naopak ušetřit a nemusejí platit za odpady více, jak jim ukládá zákon. Jak?

S principy, které může aplikovat každá obec. Díky metodám zero waste, tedy principům umožňujícím výrazné snížení odpadu, může obec vozit na skládku daleko méně odpadů. Vyhne se tak zdražení a ušetří za množství skládkovaných odpadů. A současně také přispěje k řešení klimatické změny.

Jaké jsou možnosti? Obec například může zvážit svůj komunální odpad, zjistit jeho složení a na základě toho usoudit, na kterých místech je vhodné přidat kontejnery na specifický tříděný odpad. Co třeba popelnice na kovy?

Každá obec je ale jiná a potřebuje jiná řešení. Je potřeba zamyslet se nad tím, zda v obci převažují rodinné domy, nebo paneláky. Co je hlavním zdrojem příjmů obce? Kde obec leží? Panuje v ní turistický ruch nebo sídlí velcí zaměstnavatelé? Všechny tyto aspekty hrají v nakládání s odpady svoji roli.

Řešení na míru pro každou firmu

Firmám nový zákon tuto výzvu nepřináší a podmínky nestanovuje, ovšem legislativu lze vnímat jako důležitý předěl – jako příležitost ke změně. Výsledek může být stejný: firmy ušetří v rozpočtech a pomohou životnímu prostředí.

S čím umíme firmě pomoci? Nabízíme komplexní program, jehož výsledkem je například snížená produkce odpadů a jejich správné třídění, šetření vodou či energiemi. Pro větší motivaci zaměstnanců pořádáme interaktivní přednášky a workshopy, aby mohli udělat pozitivní změny ve svých pracovních návycích i v osobním životě.

Společně dokážeme najít řešení na míru podle toho, co konkrétně firma potřebuje. Řešíme i zdánlivé drobnosti, třeba zda nekape některý kohoutek, kde by mohly být výhodné perlátory, jestli se ke kávě přidává cukr kostkový, nebo porcovaný v sáčcích. Ptáme se také, jak probíhají nákupy. Když se všechny jednotlivosti spojí v celek, řešení může překvapit svou jednoduchostí.

Co nabízíme obcím?

- rozbor složení odpadu
- analýzu odpadového hospodářství
- návrh plánu na snížení množství skládkovaného odpadu
- pomoc s implementací principů zero waste na lokální úrovni a možnost certifikace

Co nabízíme firmám?

- řešení na míru při cestě k odpovědné spotřebě
- návrhy pro snížení produkce odpadů, šetření vodou nebo energiemi
- interaktivní přednášky a workshopy pro zaměstnance

Pro více informací nás můžete kontaktovat na e-mailové adrese konzultace@hnutiduha.cz.

Proč na úpravách spolupracovat právě s Hnutím DUHA?

- Naši experti mají více než 20 let praxe v odpadovém hospodářství.
- Navrhujeme v zahraničí i tuzemsku ověřené postupy vedoucí k výraznému omezení skládkování.
- Spolupracujeme s organizací Zero Waste Europe, které se úspěšně daří snižovat množství odpadů v mnoha evropských obcích a městech.
- Máme zkušenosti. Například v Ostropovicích u Brna jsme vytvářeli koncepci nakládání s odpady, ve Valticích jsme sestavili plán odpadového hospodářství nebo v Opavě jsme pomáhali při změně systému svozu odpadů.

Vaší podpory si velmi vážíme!

TOHLE ŽERU

JEDNA VĚC NÁS VŠECHNY SPOJUJE. MÁTE JI SPOLEČNOU SE SVOJÍ SOUSEDKOU NEBO KADEŘNÍKEM, SE VŠEMI POLITIKY I POLITIČKAMI, SE SVÝM OBLÍBENÝM PRODAVAČEM NEBO SE SVOJÍ MAMINKOU. DOKONCE I SE SVOJÍ KOČKOU A S KŘEPELKOU NA POLI, S VČELAMI I S ŽELVUŠKAMI, KTERÉ PŘIPOMÍNÁJÍ OBRNĚNÉ RYTÍŘE. ROSTE POD ZEMÍ I NAD ZEMÍ... UŽ VÍTE? JE TO JÍDLO!

Češi jsou praví labužníci. Stravujeme se, krmíme se, žereme, hltáme, papáme a přímo se nACPÁVÁME. Na jídlo myslíme, i když mluvíme: láska prochází žaludkem, bez práce nejsou koláče, když něco nevíme, vaříme z vody a vydařená večeře je taková třešnička na dortu celého dne. A co si uvaříme, to si taky sníme.

Jíme rádi, ale navíc nám záleží i na tom, jak hospodaříme s půdou a s vodou, které jsou pro nás i pro budoucí generace životně důležité. Abyste věděli, že vám nemažu med kolem pusy, podívejme se na to odborným okem: podle výzkumu Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity z roku 2018 vnímá 85,8 % respondentů jako problém poškození zemědělské půdy. Patříte mezi ně?

Spoiler: obava je bohužel namístě

Z českých polí může kvůli vodní erozi nenávratně zmizet až 21 milionů tun ornice ročně. Pesticidy, které konvenční zemědělci stříkají na pole i ovocné sady, aby nepřišli o úrodu, a umělá hnojiva hubí půdní organismy, které půdu běžně provzdušňují a utvářejí její vhodnou strukturu. Půda se pak pojezdě těžkých strojů zhutňuje, ztrácí schopnost zadržovat dostatečně vodu a stává se spíš pouze držákem na rostliny. Proto musejí zemědělci použít další pesticidy a umělá hnojiva, která deště splavují do řek a následně se dostávají i do našeho jídla. Nehledě na to, že má celý tento systém dramatický vliv na úbytek ptáků a hmyzu a hubí i přirozené predátory škůdců plodin: je to jako v začarovaném kruhu.

Ani to nezůstává českou společností nepovšimnuto. Škodlivé látky v prostředí vnímá jako problém 84,1 % respondentů. V České republice najdeme pesticidy v nadlimitním množství nebo „koktejlech“ zejména ve vodě a půdě. Přispívá tomu například nadměrné pěstování řepky a kukuřice a obecně nedodržování vhodného střídání plodin na poli. Zbytky pesticidů (někde i 40 různých najednou!) se nacházejí v 90 % povrchových vod a ve 40 % podzemních vod dokonce v nadlimitním množství. Opravdu je takové používání jedů jediná cesta, jak hospodařit? To těžko.

Zdravé jídlo, zdravá krajina

Zdravou krajinu si můžeme představit jako deku sešitou z mnoha kusů látek, takový patchwork. Co látka, to plodina. Místo knoflíků vidíme krajinné prvky: solitérní stromy, remízky nebo mokřady a tůně, které zadržují vodu v krajině, aby nebyla vyschlá jako troud. Namísto švů jsou tu polní cesty lemované alejemi, z nichž si můžeme natrhat ovoce na koláč nebo marmeládu, nektarodárné pásy plné květin pro včely a motýly, kamenné zídky pro ještěrky a meze, které brání jako živá hradba větru i dešti v odnosu cenné půdy a nabízejí útočiště živočichům. Zdravou krajinu poznáte na první pohled: je druhově pestrá, hýří barvami, ptačím štěbetáním a bzučením, a jak voní... Je prostě k sežrání. Pro člověka i pro živočichy.

S takovou krajinou se ale setkáme málokde. Vidáme spíš rozsáhlé lány o jediné plodině, které nenabízejí úkryt nebo místo k odpočinku ani živočichům, natož lidem.

Právě tzv. krajinnou strukturu musíme obnovit. Pouze ze zdravé krajiny pochází zdravé jídlo a daří se zde životu.

Proto nejen v Hnutí DUHA usilujeme, aby se tématem mezi politiky a politiky, ale i veřejností stalo udržitelné zemědělství. Spustili jsme výzvu Tohle žeru (tohlezeru.cz), která má za cíl ukázat, jak úzce je naše jídlo propojené se zdravou krajinou. Uhádnete, co má na obnovu krajiny největší dopad? Stát.

Systémovou změnou k udržitelnému zemědělství

Politici mají největší vliv na to, jak bude česká krajina za pár let vypadat. Hospodaření zemědělců v celé Evropské unii ovlivňuje stěžejní legislativní nástroj, dotační program Společné zemědělské politiky (SZP). Ten tvoří třetinu rozpočtu Evropské unie!

Členské státy včetně České republiky právě teď pracují na národních strategických plánech. V těchto plánech bude národními vládami vymezeno, jak budou s evropskými fondy nakládat a jak budou nastaveny konkrétní cíle pro jejich země. Nejen my v Hnutí DUHA proces sledujeme a zasahujeme svými připomínkami

mimo jiné tak, aby bylo pro zemědělce výhodné vyrábět potraviny bez syntetických pesticidů. Protože způsob hospodaření, který stát penězi podporuje, utváří krajinu, v níž žijeme. Určuje, co končí na našich talířích a jaký je stav naší půdy a vody.

Národní strategický plán by mohl představovat šanci pro zemědělce, kteří hospodaří či chtějí hospodařit šetrně. Stát je může odměnit za to, že dbají na naše zdraví, na životní prostředí, krajinu a klima. Čeští zemědělci mohou na dalších pět let (2023–2027) získat okolo 140 miliard korun ze SZP a od státu minimálně dalších 15 miliard. To je velká příležitost podpořit udržitelné zemědělství a zvrátit neblahý trend.

Sílící tlak veřejnosti přináší ovoce

Dobrá zpráva je, že tlak na přechod k udržitelnému zemědělství sílí jako nikdy dřív! Pro dobrou věc se dokážeme spojit napříč celým kontinentem. Naposledy více než milion lidí a přes dvě stě organizací z celé Evropy podpořilo občanskou iniciativu Zachraňme včely a farmáře (Save Bees and Farmers) na podporu včel, ekozemědělců, druhově bohaté krajiny, a především s jednoznačným cílem snižování syntetických pesticidů. Jakmile budou hlasy ověřeny, musí Evropská komise naše požadavky projednat a navrhnout legislativní, nebo nelegislativní řešení. To bude mít dopad i na jednotlivé členské státy.

I česká politická scéna reflektuje stav krajiny a přání veřejnosti. Ve volbách uspěly zejména strany, které mají v programu podporu ekologického zemědělství či obnovu krajiny. Na politikách nyní bude, aby zasáhli do přípravy SZP a udělali další potřebné kroky. Aby k tomu došlo, připojte se i vy k naší výzvě Za zdravou a pestrou krajinu na webu tohlezeru.cz a buďte součástí pozitivního tlaku za udržitelné zemědělství v České republice. Jedlíkům zdar!

Financováno z programu
Evropské unie IMCAP

Obsah tohoto materiálu představuje
pouze názory autora/autorky, který/ktíž
za něj nese výlučnou odpovědnost.
Evropská komise nepřijímá žádnou
odpovědnost za použití informací, které obsahuje.

BAVÍ MĚ BOŘIT PŘEDSUDBKY

Přestože jeho diář plní kontakty na veřejně známé osobnosti, čiší z něho pokora, respekt a upřímný zájem. Milan Trachta propojuje Hnutí DUHA s lidmi, kteří propagují naše myšlenky dál. Milan si cení jejich inspirativnosti a chuti podpořit to, co jim dává smysl.

S jakou osobností, kterou považuješ za slavnou, ses naposledy bavil?

S Járou Bláhou. Protože si myslím, že minimálně v určitých kruzích je právem celebrita. Kdybych to ale měl brát prizmatem většinové společnosti, tak s Vaškem Neuzilem.

Máš spoustu aktivit, které tě živí. Jednou z nich je i práce v Hnutí DUHA – komunikuješ s lidmi, kteří mohou nabídnout svou tvář a um v některé z našich kampaní.

Zjednodušeně je to spolupráce s VIP. Je to ovšem trochu nešťastně řečeno, protože se snažím nenahlížet na ně primárně jako na osoby, které jsou důležitější než jiné. Ale účel mojí práce je propagace myšlenek Hnutí DUHA směrem k veřejnosti a to je dobré dělat i s pomocí osob, které k ní mají dosah. Raději bych je tedy nazýval lidmi, kteří mají veřejný dosah.

Pamatuješ si na svoje začátky v Duze?

K práci pro Duhu jsem se dostal díky tomu, že jsem s ní spolupracoval vlastně na dobrovolnicko-aktivistické bázi. Před pár lety jsme s kamarády organizovali pásmo koncertů a debat, které se týkaly národního parku Šumava a národních parků obecně. Chtěli jsme to nějak uchopit a podpořit Hnutí DUHA v jeho práci. A protože to docela fungovalo, byl jsem následně

osloven, jestli nechci pro Duhu pracovat. Přišlo mně to jako zajímavý nápad, a když jsme se potkali osobně a vše probrali, ukázalo se, že mnoho věcí ohledně nastavení takové práce vidíme podobně, a nic nebránilo, abychom to zkusili.

S kým jsi spolupracoval úplně poprvé a na čem?

Možná trochu paradoxně jsem poprvé nešel za žádnou z kapel, která hrála na zmíněných koncertech pro šumavskou divočinu, což by byl logicky nejjednodušší krok. Místo toho jsem šel za Tomášem Klusem, kterého jsem vlastně neznal, ale říkal jsem si, že by bylo super zapojit ho do našich aktivit. Byl mi sympatický svým vystupováním i rétorikou týkající se ekologických témat.

Proměnilo tě, že se tvůj diář může chlubit kontakty na spoustu herců nebo zpěváků?

Myslím, že ne. Spolupracoval a komunikoval jsem s nimi už i dříve, když jsem pracoval na různých hudebních festivalech a jiných kulturních akcích. Nemám pocit, že jsem se stal výjimečnějším člověkem, a ani by mě nenapadlo o tom takhle přemýšlet. Beru to hodně přes lidskou rovinu a snažím se, aby naše spolupráce byla založena právě na tom. Jedině tak může vzniknout důvěra, která je pro mě tím nejdůležitějším stavebním kamenem.

Občas se nám někdo veřejně známý ozve, že by s námi rád spolupracoval. Jak funguje zapojení takových lidí?

Když se někdo ozve sám, je to skvělé. Často je to proto, že má pocit, že naše práce má smysl. A to třeba i díky tomu, že už podobná spolupráce funguje s někým jiným a přináší viditelné výsledky. Dost často se lidé ozývají s už konkrétní představou, jak se zapojit, a jindy hledáme cesty a způsoby co nejfunkčnější a nejpříjemnější spolupráce. Na mně je, abych dokázal konkrétním lidem nechat i trochu prostoru, ale zároveň například dodal všechny potřebné informace.

A jak se liší, když si někoho vytipuješ sám?

V takovém případě je zásadní vědět, s čím za ním jdu, co mu chci nabídnout a jak by ta spolupráce měla vypadat. Když se s někým domluví, že spolu půjdeme na kafe, je potřeba přijít s jasnou představou. Třeba u Tomáše Kluse jsem chtěl, aby podpořil kampaň Zachraňme lesy, kterou jsme zrovna chystali, což se povedlo. Natočili jsme se všemi jeho dětmi Bezlesé pohádky a zorganizovali jsme společně koncert na Šumavě spojený s debatou o směřování národního parku. Chtěli jsme vstoupit do diskuze s lidmi ze Šumavy, což se Duze roky nedařilo. Proto jsme akci uspořádali přímo na Kvildě a vstupovali trochu do jámy lvové. Tomáš je ale přesně na tohle skvělý, jeho bezprostřednost a touha lidi spojovat funguje. Navíc je ochoten pracovat za řekněme trochu nestandardních podmínek, je schopen přizpůsobit se s celou kapelou malému prostoru a jeho technickým možnostem. I díky tomu mohou podobné akce probíhat.

Chci umět pracovat s kompromisem

Zmíněnou debatu na Šumavě jsi moderoval. Obvykle se ale na podiu pohybuješ jako zpěvák punkové kapely. Nevybočuješ trochu ze škatulky „tradičního punkera“? To je strašně zavádějící, pracovat s označením tradiční punker.

Právě proto se na to ptám, abys mohl rozvést tu škatulku. Každý si pod tím představí něco jiného.

Kdo do toho nemá správný vhled, představí si asi člověka s čírem v kožené bundě. Takhle jsem ale nikdy nevypadal a myslím si, že jsem tak ani nebyl nikdy vnímán. Pro mě je punk nějaký stav mysli. I když mi vždy přišla hodně v pohodě i ta klasická punková image, uchopil jsem to v patnácti trochu jinak. Například jsem od roku 1995 stoprocentní abstinent, co se týče návykových látek, tedy kromě toho kafe, které tu teď srkám. Nepiju alkohol, nekouřím a týká se to i marihuany a všech dalších drog. Tím asi tu punkovou škatulku dost nabourávám.

Co ti tohle prostředí dává?

Pro mě vždycky bylo o schopnosti kritického myšlení, i v pohledu na sebe. A mám rád energii, kterou tohle prostředí tvoří. Součástí punkové scény byl navíc vždy i aktivismus a sympatie k neziskovým organizacím. Díky tomu pro mě bylo protnutí s Hnutím DUHA přirozené. Dost mě i baví bořit předsudky. Třeba když přijdu na nějakou debatu v Duze jako moderátor, dost lidí na mě nahlíží kvůli mému výraznému tetování trochu skrz prsty. Nikdy to ale není nijak dramatické, jedná se spíš o první dojem. Nakonec jsme se vždy dokázali v debatách všichni plně respektovat.

Jak tvé moderátorské schopnosti ovlivnil tvůj pořad na Radiu Wave? A jak ses vlastně do rádia dostal?

Zkušenosti a sebevědomí, které jsem tam nasbíral, mi při moderování debat určitě pomáhají. Asi před patnácti lety jsme si s jedním kamarádem otevřeli v Praze obchod s nezávislou muzikou. Prodávali jsme hlavně vinyly a jejich selekce byla dost vyprofilovaná na hardcorovou, punkovou

MILAN TRACHTA, přezdívaný **BANÁN**, se narodil v roce 1979. Je hudebník, textař a hudební publicista. Na Radiu Wave už 14 let moderuje pořad **Scéna s Banánem**. V Hnutí DUHA má na starost spolupráci s lidmi, kteří mají veřejný dosah a pomáhají propagovat myšlenky této organizace.

a obecně nezávislou kytarovou muziku. Byl to první obchůdek svého druhu v Praze a chodila tam spousta hudebních fanoušků a nerdů. Jedním z nich byl Tomáš Turek, redaktor nově vzniklého Radia Wave a totální blázen do muziky. Když u nás natáčel reportáž, seznámili jsme se trochu víc. Asi po roce se pak stal hudebním dramaturgem a stanice hledala nové hudební formáty a lidi, kteří by jimi provázeli. Vzpomněl si i na mě a napadlo ho, že bych se na to hodil, protože mám dobrý přehled o hudbě. A i když jsem neměl s moderováním žádnou zkušenost, věřil mi, že to zvládnou. Mně to přišlo jako super nápad, kývnul jsem na to a jsem tam už čtrnáct let.

A obchod funguje pořád?

Ano, jen jinde, v trochu jiném nastavení a beze mě. Ale to, co jsme tenkrát rozběhli v malé špeluňce bez topení, je dnes součástí poměrně zavedeného obchodu.

Před rokem jsi v jednom rozhovoru řekl, že bys byl rád důslednější a více se zajímal o původ některých potravin nebo oblečení. Jsi důslednější?

Chtěl bych být důslednější nejen v tom, co si zjistím, ale i v tom, jak to převádím do praxe, jak s těmi informacemi reálně naložím. Přejít od teorie k praxi je to, co mě nejvíce zajímá. Právě to člověka někam opravdu posouvá. V dnešní době mají lidé spoustu informací o tom, co je špatně, ale nemají vůli začít se chovat tak, aby to změnili.

Jestli se nepletu, jsi vegan.

Občas ve svém veganství nejsem stoprocentně důsledný. Bývají okolnosti, které mě donutí udělat výjimku. Trochu to souvisí s odpovědí na předchozí otázku. Slabost je přirozená, lišíme se ale v tom, kde máme nějakou čáru – hranici, jak pracujeme s kompromisem. Třeba teď: piju kafe, které mám hrozně rád, a piju ho každý den. Ale když zjistím, že moje oblíbené kafe pochází z podmínek, proti kterým celý život vystupuju, dokážu se ho vzdát? Měl bych. Víím, že podmínky se asi nezmění, když to kafe přestanu pít, ale to by nemělo hrát roli. Stejně jako jsem v patnácti přestal jíst maso. Masný průmysl tady pořád je, ale já ho nechci jakkoli podporovat a legitimizovat.

Lidé kolem mě mi dávají energii a inspiraci

Setkáváš se s hodně lidmi. Nevyčerpává tě to?

Občas ano, ale je to spíš proto, že jsem prostě sám unavený a bez energie, nemusí to být vůbec chyba těch lidí. Většinou jsou to příjemné chvíle, protože se setkávám s velice inspirativními lidmi, u kterých je navíc předpoklad, že si v mnohém budeme rozumět. Třeba když od Vaška Neužila dostanu tip, kdo by mohl chtít podpořit práci Hnutí DUHA a spolupracovat s námi, vždycky se treťí, a já se tak seznámím s dalším

super člověkem. Spolupráce s Vaškem je obecně radost, k Duze si našel cestu sám a podporuje ji už dlouhé roky. Často dává k dobru historku o tom, jak ho ještě coby studenta zastavila nějaká slečna z Duhy kdesi na Příkopech a tak trochu ho ukecala, ať začne přispívat stovku měsíčně. Peníze posílá dodnes a spolupracuje s námi na několika kampaních. Je to jedna z našich kmenových osobností. Navíc jsem při našem prvním setkání zjistil, že pochází z vedlejší vesnice.

Pro koho z těch lidí, se kterými se setkáváš, máš největší slabost?

To je hrozně těžké a nedá se to říct. Víím, že jsem teď hodně mluvil o Vaškovi Neužilovi, ale teď v létě jsem třeba strávil několik dní se Simonou Babčákovou a taky to bylo super. Je v ní úplně jiná energie! Nebo odpoledne s Klárou Issovou na její zahradě na kraji Prahy – člověk odchází a říká si, jak je skvělé, že věci, o kterých mluvíme, například divoké louky a zahrady s opylovači, se někde přirozeně dějí. S Tomášem Klusem jsme pak strávili hodně času i v situacích, které nejsou vždy stoprocentně komfortní, a to lidi celkově stmeluje.

Třeba v jakých?

Tomáš Klus dokáže být v pohodě, i když vše neběží podle představ. Takové situace většinou odhalují charakter a Tomáš je výjimečný. Je to jeden z nejpoblárnějších lidí v našem soubyznysu, ale má v sobě obrovskou skromnost. Když jsme dělali koncert na Šumavě, bylo sedm stupňů, ráno dokonce sněžilo, on na tom nebyl zdravotně úplně nejlépe a večer musel odehrát koncert. Ale stejně šel v sedm ráno na pochoďák přes Šumavu, který měl za cíl ukázat, jak se obnovují lesy na vrcholových partiích. Prostě si chtěl udělat vlastní názor. Myslím, že by to za těchto podmínek málokdo udělal. V této souvislosti bych chtěl zmínit například i Honzu Seidla, Tomášova manažera, a vůbec všechny lidi kolem něj. Vždycky, když pro nás hráli, přijela za nestandardních podmínek celá kapela. To znamená, že i oni jsou nastaveni jako Tomáš a jsou výjimeční. A rozhodně nesmím zapomenout na Tamaru, která byla při natáčení Bezlesých pohádek ve velmi složitém šumavském terénu prostě super.

Co ti tvoje práce dává?

Možnost dělat věci, které mě baví, s lidmi, kteří jsou velmi inspirativní, což se týká i všech kolegů a kolegyně v Duze, to bych chtěl vypíchnout. Dává mi možnost podporovat myšlenky, které mi přijdou důležité a smysluplné. A navíc to rozhodně není nuda!

JAK NAKUPOVAT BEZ ODPADU ANEB PROČ NAVŠTÍVIT BEZOBALOVÝ OBCHOD

Každých 12 gramů prášku do pečiva je zabaleno do vlastního obalu. Stejně tak půl kila těstovin, 37 gramů pudinku nebo kilo mouky. Těmto zbytečným obalům se ale dá snadno vyhnout, a navíc si z obchodu odnést dobrý pocit, že nepodporujeme nadnárodní řetězec, ale lokální mlynáře nebo zemědělce. A to stojí za to!

Do své zavařovací sklenice jsem si ze zásobníku nasypal ovesné vločky. Sklenice mi doma zůstala od medu a ovesné vločky prostě miluji. Podávám sklenici paní prodavačce, která ji váží a pomocí čarovného kódu odečítá hmotnost prázdné nádoby. Tak zjistí, kolik přesně mám uvnitř ovesných vloček, a za ty zaplatím. Právě totiž nakupuji v bezobalovém obchodě. Chodím sem pravidelně, většinou každé pondělí, a nakoupím si vždy potraviny na celý týden.

Začal jsem sem chodit před pár lety a tento způsob nakupování jsem si oblíbil. Bezobalové obchody nabízejí potraviny, drogerii a některé domácí a hygienické potřeby. Zboží si naberejte buď do vlastních donesených nádob, nebo do vratných skleněných lahví, případně do nevratných lahví, které si příště můžete donést k dalšímu nákupu, vrátit je do obchodu k opětovnému využití pro další zákazníky nebo je vytrít do kontejneru na tříděný odpad.

Tento koncept se nazývá zero waste (nulový odpad), i když v reálu je to spíše low waste (minimum odpadu), protože jak píše Martin Hobrland ve své knize „7 pádů odpadu: Na odpady a životní prostředí s rozumem a s humorem“, lidé vždy tvoří odpad. Co však můžeme ovlivnit, je jeho množství a způsob zpracování. Komunita lidí žijící podle principů zero waste vždy hledá způsoby, jak redukovat množství odpadu v běžném životě. Nákupy v bezobalových obchodech mají v této snaze své zásadní místo. Pojdme se na vše podívat i z dalších úhlů pohledu.

Bezobalové obchody jsou zásadně vedeny malými živnostníky, komunitními spolky nebo fungují jako rodinné projekty. To je podle mě příjemná informace, protože pak přesně vím, kam putuje výdělek z mého nákupu. Zároveň se v těchto obchodech často potkávám přímo s majiteli a angažovanými lidmi, a mohu tak z první ruky řešit a komu-

nikovat vše, co mám na srdci, například se zeptat na původ zboží či dodavatele.

Lokálně a férově

To nás přivádí k dalšímu důležitému bodu, kterým je lokálnost a fair trade. Bezobalové obchody maximálně podporují lokální produkty, malé rodinné podniky, ekologické zemědělství a společensky prospěšné projekty. Protože mi záleží na tom, aby se na zemědělské půdě pěstovalo udržitelně a aby lidé za svoji práci dostali náležitě zapláceno, rád ve svém bezobaláči nakupuji produkty, které přesně tento styl ekologického fair trade zemědělství respektují.

A jdeme na nejzásadnější otázku vůbec: jak je to s cenou? Nejsou produkty v těchto obchodech předražené? Mohu vám s jistotou říct, že nejsou. A hned vysvětlím proč: pokud slovem předražené myslím to, že po zakoupení takového zboží se někdo lidově řečeno „napakuje a vydělá na mně“, tak nejsou. U vybraných produktů sice může být cena vyšší než v supermarketu, ale to je právě způsobeno tím, že peníze za daný produkt

směřují na podporu výše zmíněných hodnot a priorit. A udržování těchto ideálů v praxi si vyžaduje přesně tyto finanční prostředky, které si obchodníci účtují. Marže je v bezobalových obchodech stejná a častokrát i nižší než v klasickém supermarketu.

Mé peníze jsou mé volební lístky

Když tedy nakupuji ve svém bezobalovém obchodě, vím, že tím podporuji změny a myšlenky, které chci ve společnosti vidět. Ano, vždy bych mohl sáhnout po levnější variantě s přesvědčením, že dražší produkty si nemohu dovolit, a pak být nešťastný z toho, jak konvenční zemědělství ničí naši úrodnou půdu. Vždy mi pomáhá vědomí, že mé peníze jsou mé volební lístky. Svými nákupy dávám impulzy k vývoji společnosti. Svým rozhodnutím, za co utrácím, rozhoduji o tom, kam se bude ubírat energie ve společnosti. Jakou cenu jsem ochoten zaplatit za lepší a udržitelný svět?

Více tipů najdete na webových stránkách <https://umenizit.hnutiduha.cz>.

CO ODHALIL ODPAD O VESELÍČKU?

JE 21. ZÁŘÍ A S KOLEGOU A KOLEGYNÍ VYRÁŽÍME NA PRACOVNÍ CESTU DO OLOMOUCE – DO SBĚRNÉHO DVORA. JIŽ PODRUHÉ NÁM TAM TOTIŽ DOVEZOU ODPAD Z OBCE VESELÍČKO, PRO KTEROU VYPRACOVÁVÁME ANALÝZU ODPADOVÉHO HOSPODÁŘSTVÍ V OBCI. A TAKÉ PŘIDÁVÁME NÁVRHY NA ZLEPŠENÍ. POKUD SE VŠE POVEDE, BUDE VEDENÍ OBCE VĚDĚT, JAK MOHOU SNÍŽIT CELKOVÉ MNOŽSTVÍ ODPADŮ A VYDAT SE NA CESTU ZERO WASTE.

Nejprve ale musíme zpátky na zem, respektive do zmiňovaného sběrného dvora. Čekají na nás pytle se směsným odpadem z domácností ve Veselíčku, které se svážejí jednou za čtrnáct dní. Natahujeme rukavice a ochranné oblečení a pouštíme se do práce: je potřeba pytle rozbalit a jednotlivé odpadky roztrdit podle toho, jestli opravdu patří do směsného odpadu, nebo by mohly skončit ve tříděném sběru, případně se ještě využít.

Celý rozbor asi 190kilogramového vzorku nám zabírá asi čtyři hodiny. Mezi cennými nálezy jsou slupky od brambor pečlivě zabalené v novinách (vzpomínám na svoji babičku), nepoužité vzorky drahých šamponů, kilo majonézy, ale také nespočet psích... hovínek. Jsme na čerstvém vzduchu a odpad překvapivě není tolik cítit. Vytríděné hromádky je potřeba zvážít, s čímž nám ochotně pomáhá zdejší zaměstnanec. Na trojici ekologů, kteří se hrabou v odpadcích, se přišel podívat i pan ředitel.

Určitě vás zajímá, jak to dopadlo:

- V odpadu se nacházelo velké množství biologicky rozložitelných odpadů (v obou případech analýzy přes 40 %).
- Směsného odpadu, který již nelze dál třídít, bylo jen 33 %.
- Poslední větší skupinou odpadů, se kterou jsme se potýkali, byly plasty (kolem 10 %).
- Zbytek tvořily další odpady, které se dají třídít, ale v malých množstvích: sklo, tetrapaky, papír, kovy, textil nebo stavební odpad.

Oba rozborů potvrdily, že dvě třetiny skládkovaných odpadů by šlo vytrídít a alespoň teoreticky recyklovat. Obyvatelé – i přes širokou síť kontejnerů na bioodpad – vyhazují velké množství bioodpadu do popelnic.

Obec Veselíčko se nachází poblíž Olomouce a obývá ji 891 lidí, kteří ročně vyprodukují celkem asi 800 tun odpadů

(před deseti lety to bylo 250 tun). Nárůst je způsoben tříděním bioodpadů: třídí se bioodpady, které dříve odpady nebyly, třeba ohryzky od jablka. Třídění jde ve Veselíčku nad míru dobře: v posledních letech více než 70 % odpadů končí ve speciálních popelnicích na plasty, papír, sklo, oleje, bioodpad nebo v kontejnerech na objemný odpad. Obec má také vlastní kompostárnu a komunitní kompostéry.

Takhle ve zkratce vypadá Veselíčko jako zmenšená Česká republika. Na mnoha místech to totiž vypadá velmi podobně – jak množstvím vyhozených odpadů, tak poměry jednotlivých druhů, ale i velkým podílem bioodpadu, který často končí ve směsi, přestože má obec možnosti třídění, a dokonce i vlastní kompostárnu. Co by tedy mohlo pomoci Veselíčku, ale i dalším obcím?

Kam to mám vyhodit?!

Nejčastější dotazy, které dostáváme od obyvatelů českých měst, se týkají třídění jednotlivých odpadů: mohou tohle vytrít? A do kterého kontejneru to patří? Je to logické. Jsme obklopeni velkým množstvím různých výrobků a materiálů a málokdo z nás studoval chemii nebo materiálové technologie, aby uměl jedním pohledem rozlišit, do které barevné popelnice odpad vhodit. Systém odpadů je složitý také proto, že různé typy odpadů mají různé postupy zpracování. Jednoduše se tak může stát, že než bychom složitě hledali informace o jednotlivých obalech či věcech, hodíme je raději rovnou do smíšeného odpadu a ušetříme čas. Pokud ale chceme být odpovědní, můžeme se inspirovat následujícími tipy:

- Rychlý návod, kam co třídit, najdete na stránce samosebou.cz.
- Na barevných popelnicích se nachází nálepka s informací (často i s konkrétními značkami materiálů, které najdete na obalech), co do popelnice patří, a co nikoli; vyfoťte si ty, které máte nejbliž.
- Pokud nevíte, vždy je lepší alespoň zkusit odpad vytrít, jelikož jinak skončí stoprocentně na skládce nebo ve spalovně. Všechn tříděný odpad je ještě dotříděn na speciálních linkách.

Biologicky rozložitelný odpad je specifická kategorie. Donedávna u nás nebyly možnosti třídění dobré, ale to se postupně mění: díky společným strategiím států Evropské unie se i Česká republika zavázala k povinnému třídění všech druhů bioodpadů do roku 2024. Jednotlivé obce se připravují s předstihem, a proto se vybuďovala kompostárna i ve Veselíčku. Biologicky rozložitelné odpady představují na skládkách problém – tvoří se z nich hořlavý metan, který uniká do atmosféry jako skleníkový plyn a také může způsobit požár na skládce. A nejen to, bioodpady jsou problematické i pro spalovny, protože špatně hoří. Navíc jsou to cenné materiály, které by se měly vrátit zpátky do půdy a proměnit na živiny pro další generaci živých organismů.

Co tedy udělat s biologickými odpady v českých obcích?

- Zjistěte možnosti ve své obci: máte k dispozici speciální popelnice nebo kompostéry? Informace hledejte na webových stránkách obce, na obecním úřadě či na radnici. Každá obec si totiž spravuje odpady sama.
- Pokud chcete řešit bioodpady sami, můžete si pořídit vlastní kompostér – na zahradu nebo i do bytu. Návody, jak začít, najdete třeba zde: www.kokoza.cz/kompostovani.
- Do bioodpadu vždy patří odpad ze zahrady (zbytky rostlin, větvičky atd.), z kuchyně z přípravy jídel (slupky, odřezky). Pozor ale na živočišné produkty (mléčné výrobky, kosti apod.), které se většinou do bioodpadu nedávají – zpracovat je dokážou jen speciálně vybavené kompostárny nebo bioplynové stanice.

Sérii doporučení pro obec Veselíčko vypracujeme v teple naší kanceláře. Společně s analýzou bude k dispozici na webu Hnutí DUHA v sekci Publikace.

Projekt analýzy a doporučení pro obec Veselíčko byl finančně podpořen Ministerstvem životního prostředí ČR.

Ministerstvo životního prostředí

POTŘEBUJI DĚLAT SMYSLUPLNOU PRÁCI

Co dalšího můžeme udělat pro životní prostředí? To je velmi častá otázka, se kterou se setkáváme. Dar je důležitá forma podpory, ale mnohdy lidé chtějí dělat víc. O co vy, naši dárci, stojíte a co my můžeme nabídnout, zjišťuje aktuálně naše nová posila Anna Bromová. Říká, že „v kontextu změn klimatu máme velmi málo času a omezené zdroje peněz i našich kapacit, a proto je potřeba s nimi zacházet uváženě“.

Anno, pamatuj si na tvé překvapení (až obavu), jak moc jsme se na tebe všichni těšili už půl roku před tvým nástupem. Čemu se v Hnutí DUHA věnuješ?

To máš pravdu, vlastně ještě pořád nevím, z čeho plynula ta velká očekávání, a byl to trochu tlak. Věnuji se zapojování lidí do činnosti Hnutí DUHA. Aktuálně vytváříme nové strategie, takže dělám různé testy, dotazníky a procházím všelijaké výzkumy. Zajímá mě, jak lidé vnímají environmentální témata, neziskové organizace nebo přímo Hnutí DUHA. Také zjišťuji od lidí, kteří nás již teď podporují, jakým způsobem by se rádi zapojovali, jaké mají potřeby, například jestli chtějí více pracovat v terénu, propojit s aktivní lokální komunitou nebo zda by se jim spíše hodily nějaké vzdělávací a informační materiály.

Měla bys už nějakou ochutnávku, jak by se mohli lidé nově zapojit?

Zatím jsme ve fázi analýzy sebraných dat, takže konkrétní návrhy aktivit ještě nemáme. Z dotazníků vyplývá, že lidé mají málo času, ale přesto by se rádi zapojili intenzivněji a vidí v ochraně životního prostředí smysl. Budeme proto vymýšlet takové aktivity, aby se do nich mohl zapojit kdokoli. Velký zájem o spolupráci mají například lidé starší nebo s nějakými zdravotními problémy. Vidím to jako výzvu a myslím si, že má cenu vymyslet nějakou smysluplnou aktivitu i pro tuto cílovou skupinu.

Máš vystudovaný design služeb, podílíš se také na výzkumném projektu Klimavize a rok jsi pracovala pro Unicef Myanmar, kde ses věnovala klimatické adaptaci a snižování dopadů katastrof. Co je tvoje největší srdcovka?

Snažím se využít svůj širší záběr, ať už se věnuji jakékoli agendě. Víím, že pro něco mám vloh a schopnosti, ale ve většině věcí

jsou kolem mě mnohem zkušenější kolegyně a kolegové. Aktuálně je pro mě hodně důležité téma snižování dopadů katastrof a klimatická adaptace. Myslím, že to právě souvisí s tím, že v tomto tématu v České republice a zároveň i v Evropě hodně zaostáváme. Nemáme ani strategie, ani lidi s odborností a zkušenostmi v oboru snižování dopadů katastrof na úrovni, která by odpovídala tomu, co jsem viděla při práci pro OSN. Cítím, že mám co nabídnout, a proto mi tento směr dává největší smysl. Pevně doufám, že se bezpečnost, zdraví a důstojný život lidí v podmínkách měnícího se klimatu stane prioritou budoucnosti.

Kdy jsi naposledy prožila ten naplňující pocit, že to, co děláš, má opravdu smysl?

Asi je pro mě důležité mít život uspořádaný tak, abych pocit smysluplnosti měla u většiny činností. Ale aktuálně se mi to nejčastěji děje v rámci projektu Klimavize, když nám lidé sdělují své obavy a strasti a jsou rádi, že jim někdo naslouchá. Děláme rozhovory s odborníky, ale také s environmentálními aktivistkami a dalšími aktéry klimatického hnutí. Na základě jejich výpovědí pak chceme vytipovat příležitosti, které by bylo dobré při prosazování klimatické politiky v budoucnu využít.

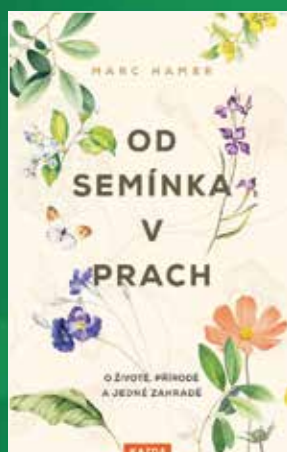
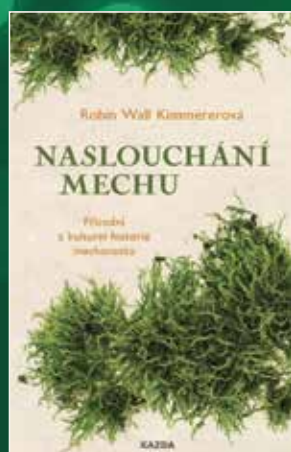
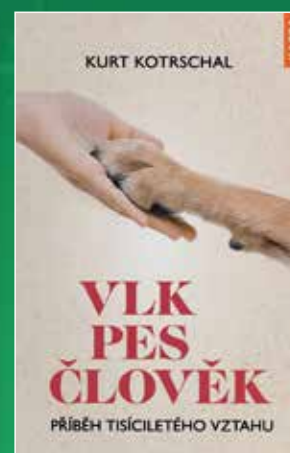
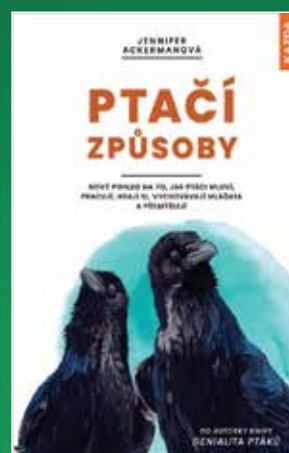
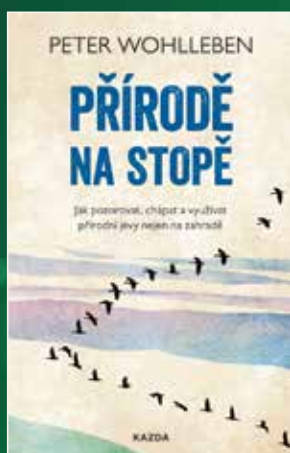
Na Masarykově univerzitě vyučuješ předmět s názvem Přímá akce v environmentálním hnutí. Jak si takovou akci můžeme představit a kde podle tebe leží hranice, za kterou dává smysl uchýlit se k přímé akci?

Hodně lidí si představuje, že přímá akce je něco protizákonného. V rámci předmětu společně poznáváme, že to tak nemusí být. Přímá akce je hlavně převzetí zodpovědnosti za svůj život a svět kolem sebe a snaha docílit změn bez prostředníků, spíše silou vlastních struktur. Pro některé lidi je přímá akce životní styl a mohou tak žít v mezích zákona. Proto je těžké určit nějakou hranici. Mnohdy to může být naše úplně první volba – například když jsem na procházce v lese a vidím na zemi odpadky, nebudu psát městské firmě, aby nepořádek přijela uklidit, ale prostě ty odpadky vezmu s sebou a někde ve městě je hodím do koše. Anebo můžu udělat oboje a bude to mít okamžitý i dlouhodobý efekt – když třeba docílím toho, že se tam nainstalují odpadkové koše, které bude město pravidelně vyvážet.

Lidem, kteří se zabývají aktivismem „na plný úvazek“, často hrozí syndrom vyhoření nebo i environmentální žal. Máš nějaký tip, jak tomu předcházet a případně s tím pracovat?

Myslím si, že je důležité dělat věci, které dávají smysl, a dělat je v rozsahu, na který máme kapacity. V kontextu změn klimatu máme velmi málo času a omezené zdroje peněz i našich kapacit, a proto je potřeba s nimi zacházet uváženě. Asi už to zní jako klišé, ale všechno začíná a končí u toho, jak se dokážeme postarat sami o sebe a o sebe navzájem, protože jinak nebudeme mít z čeho brát. Proto bych duševní hygienu vnímala jako prioritu, pokud chceme opravdu dosáhnout nějaké společenské změny.

S ÚCTOU K PŘÍRODĚ A NAŠIM ČTENÁŘŮM

WWW.KNIHYKAZDA.CZ*

*PŘI OBJEDNÁVCE DO 15. 12. 2021 ZÍSKÁTE PO ZADÁNÍ KÓDU EVERGREEN21 20% SLEVOU NA NÁKUP NAŠICH TITULŮ.

Zachraň s námi naše lesy!

Směs pro les je malý balíček, který dokáže velké věci. Obsahuje množství nápadů, jak si užít čas v lese a zároveň mu pomoci. Co v něm najdete? 32 karet s kreativními lesními aktivitami a hrami, stopovacího průvodce a pexeso stromů.

www.smesproles.cz

Zachraňme lesy

Výnos z nákupu na smesproles.cz putuje na kampaň Zachraňme lesy.